

POSTANOWIENIE

30 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 30 stycznia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku T. K.

z udziałem M. K.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej M. K.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Siedlcach

z 10 czerwca 2022 r., V Ca 580/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 9 marca 2021 r. Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim w sprawie z wniosku T. K. z udziałem M. K. dokonał podziału majątku wspólnego; ustalił wartość majątku podlegającego podziałowi; ustalił, że udziały małżonków w majątku wspólnym są równe; ustalił wysokość nakładów T. K. na majątek osobisty M. K.; przyznał na własność każdego z małżonków poszczególne przedmioty majątkowe; zasądził od M. K. na rzecz T. K. kwotę dopłaty z majątku wspólnego i zwrotu nakładów z majątku osobistego na majątek osobisty M. K.; pozostałe wnioski wnioskodawcy i uczestniczki postępowania oddalił; orzekł, że koszty postępowania, w zakresie opłaty od wniosku i wydatków, wnioskodawca i uczestniczka ponoszą w częściach równych, pozostawiając szczegółowe ich wyliczenie referendarzowi sądowemu; orzekł, że pozostałe koszty

postępowania wnioskodawca i uczestniczka ponoszą zgodnie ze swoim udziałem w sprawie.

Apelacje od postanowienia Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim z dnia 9 marca 2021 r. wnieśli oboje uczestnicy.

Postanowieniem z dnia 10 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach częściowo uwzględnił apelacje wnioskodawcy i uczestniczki, zmieniając punkt I postanowienia sądu I instancji w sposób doprecyzowany w podpunktach a) do f), w pozostałym zakresie oddalił apelacje oraz stwierdził, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.

Skargę kasacyjną wniosła uczestniczka, opierając ją o podstawę pierwszą i zarzucając naruszenie: przepisów art. 45 § 1 k.r.o.; art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 k.c. w zw. z art. 212 § 2 k.c.; art. 123 § 1 punkt 1 k.c.; przepisu art. 229 k.c.; naruszenie przepisu art. 5 k.c. W ramach podstawy drugiej zarzucono naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na wynik sprawy w postaci przepisu art. 384 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. i 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.; naruszenie przepisu postępowania art. 387 § 2¹ punkt 2 k.p.c. w zw. art. 13 § 2 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na zasadzie art. 398⁴ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Wskazano, iż w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, dotyczące rozumienia pojęcia „zużycie na potrzeby rodziny” o którym mowa w przepisie art. 45 § 1 k.r.o. oraz, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnienie prawne zostało sformułowane następująco: „Czy zużycie wydatków i nakładów na potrzeby rodziny, o których mowa w przepisie art. 45 § 1 k.r.o. dotyczy potrzeb rodziny w znaczeniu węższym (tzw. małej rodziny, założonej przez związek małżonków), czy też rodziny w znaczeniu szerszym, obejmującym także dzieci pozamałżeńskie małżonków, nie wychowywane przez małżonków i nie tworzące wspólnego gospodarstwa domowego z małżonkami”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wniesiono o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, a w razie przyjęcia- o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazuje się m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Skarga kasacyjna nie jest ogólnie dostępnym środkiem zaskarżenia orzeczeń, umożliwiającym rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji publicznego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek, przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy jurydycznej. Chodzi więc o szczególne, kwalifikowane przypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika, a więc gdy wyrok jest oczywiście błędny lub wadliwy. Konieczne jest zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 1 marca 2002 r., I PKN 34/01; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, z 26 października 2022 r., I CSK 3332/22, z 29 stycznia 2021 r., I CSK 491/20).

Po analizie zaprezentowanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumentów i ich porównaniu z motywami zaskarżonego wyroku Sąd Najwyższy nie dostrzega, by spełniona została w sprawie przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, w rozumieniu wyżej podanym.

W skardze kasacyjnej nie powołano przekonujących argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa oraz, że w wyniku takiego naruszenia prawa, zapadło w sądzie drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. Przyjęcie przez sądy obu instancji odmiennego poglądu co do podziału majątku uczestników, samo w sobie, nie może przesądzać o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Ponadto zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2022 r., I CSK 5140/22 i powołane tam orzecznictwo).

Uzasadnienie skargi stanowi w dużej mierze w istocie próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez Sąd drugiej instancji oceny prawnej w sprawie, co nie jest celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2023 r., I CSK 251/23).

Przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje przy tym jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowni drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią, przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (patrz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 października 2023 r., I CSK 5873/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się konsekwentnie, że nie może mieć miejsca równocześnie oczywista zasadność skargi oraz występowanie w niej zagadnienia prawnego. W myśl postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2023 r., I CSK 4361/22, taki sposób konstruowania skargi kasacyjnej jest pozorowaniem występowania w sprawie okoliczności publicznoprawnych, w oparciu o które Sąd Najwyższy dokonuje oceny na podstawie art. 398⁹ k.p.c.

Jeśli chodzi konkretnie o sformułowane w sprawie zagadnienie prawne, to zdaniem Sądu Najwyższego, nie ma ono ścisłego i bezpośredniego związku ze sprawą, której przedmiotem był podział majątku wspólnego po ustaniu małżeństwa.

Potencjalna odpowiedź Sądu Najwyższego na pytanie „czy zużycie wydatków i nakładów na potrzeby rodziny, o których mowa w przepisie art. 45 § 1 k.r.o. dotyczy potrzeb rodziny w znaczeniu węższym (tzw. małej rodziny, założonej przez związek małżonków), czy też rodziny w znaczeniu szerszym obejmującym także dzieci pozamałżeńskie małżonków, nie wychowywane przez małżonków i nie tworzące wspólnego gospodarstwa domowego z małżonkami” nie miałyby bezpośredniego wpływu na rozstrzygnięcie o podziale majątku między uczestnikami.

Natomiast samo zagadnienie rozliczeń i zużycia środków utrzymania podczas podziału majątku, nie ma charakteru nowego ani dotychczas nie rozwiązanego w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zgodnie bowiem z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2019 r. IV CSK 259/18 jeżeli środki, stanowiące składnik majątku wspólnego, zostały przeznaczone na własne, usprawiedliwione potrzeby związane z utrzymaniem jednego z małżonków (także utrzymanie dziecka), choćby zużycie tych składników w czasie trwania wspólności majątkowej nastąpiło bez zgody małżonka, to brak jest podstaw do konstruowania na tej podstawie odpowiedzialności między małżonkami.

Mając na względzie przedstawione argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

[SOP]

[a]